

EL PARE MANUEL CAZADOR

Francesca MASNOU i PUNTÍ
Agrupació Astronòmica d'Osona
IES Jaume Callís de Vic (Matemàtiques)

Paraules clau: meteoròleg, radiotècnic, agrònom, educador, sacerdot

---

The priest Manuel Cazador

Summary: The priest Manuel Cazador was a religious who spent most of his life in the orphans' college of Sant Julià de Vilatorça (Osona, Barcelona). In addition to his spiritual task, he was one of the most relevant scientific of Osona's region during the twentieth century. He studied Agronomy, Physics, Chemistry, and Astronomy in Barcelona and he stood out for his work in Meteorology, Radio-techniques, Agronomy, and also for his innovating educative methods. He was born in Torrent de Cinca (Fraga) in 1874 and died in Sant Julià de Vilatorça in 1956.

Key words: meteorologist, radiotechnician, agronomist, educator, priest

---

El col·legi d'orfes de Sant Julià de Vilatorça

Com que bona part de la vida del pare Cazador es desenvolupa en aquest indret, crec que he de fer-hi una referència.

El Sr. Josep Puig i Cunyer era un comerciant, nascut a Breda, que va acumular una immensa fortuna treballant a Madrid. Solter i sense fills, va deixar tota la seva riquesa per construir una granja escola per a orfes pobres a Sant Julià de Vilatorça i per mantenir, amb els interessos del banc, seixanta orfes durant molts anys.

Per dirigir l'educació dels orfes va posar aquest col·legi en mans dels religiosos de la Sagrada Família sota la direcció d'un patronat. El 30 de juny de 1894 es va col·locar la primera pedra i el 25 de juliol de 1897 es va inaugurar. Fins al 1990 aquests religiosos es van encarregar de l'educació del col·legi que, a partir del 1960, es va dir *Virgen del Rosario* i, més endavant, *Verge del Roser*. Actualment és un centre de primària i secundària subvencionat.

Fig. 1. El pare Manuel Cazador.

Estudis preparatoris

Manuel Cazador i López va néixer a Torrent de Cinca, un poble al costat de Fraga, el 29 de gener de 1874 dins de la família de Ca l'Espartenyer. Li van posar Manuel com el seu pare. Durant la seva infància, anava cada dia de Torrent a Fraga a peu a l'escola dels Pares Escolapis.

Als 14 anys va entrar a la congregació religiosa dels Fills de la Sagrada Família. El 19 de març de 1889 va vestir l'hàbit religiós i el 30 de juny de 1897 el van destinar al col·legi d'orfes de Sant Julià de Vilatorca. El 1899 el bisbe Torres i Bages el va ordenar sacerdot en el mateix col·legi on va residir quasi tota la seva vida.

Va estudiar Agronomia a la granja experimental de Barcelona amb el professor Hermenegildo Gorria, enginyer que al congrés científic de París del 1900 va ser considerat un dels millors hidròlegs del món.

També va estudiar Física i Química a la Universitat de Barcelona. Un dels seus professors va ser el Dr. Luanco, que durant 33 anys va ocupar la Càtedra de Química General.

Per acabar, va estudiar Astronomia a l'Escola Nàutica amb el professor Ricardo Giralt.

El radiotècnic

Juan Blasco, en el llibre de les noces d'or diu:

El Pare Cazador va construir, al seu laboratori, el primer aparell receptor de ràdio que hi va haver a Espanya. Primer, va fabricar un transmissor i, durant 2 anys, va experimentar amb tota classe de piles elèctriques fins que combinant 5 elements en sèrie va obtenir la guspira que necessitava. L'aparell del Pare Cazador podia produir, per tant, ones hertzianes.

Ara faltava el receptor per captar les ones emeses. Com a cohesor, va utilitzar llimadures de llautó, més barates que les de plata. Un cop connectats els circuits emissor i transmissor, quan va activar la bobina va sonar el timbre del receptor i va ser aquí on es va produir per primera vegada a Espanya una transmissió i una captació d'ones hertzianes per telegrafia sense fils.

També va ser el primer a Espanya que va captar les senyals horàries que la Torre Eiffel transmetia radiotelegràficament cada dia a les 23:45.

He investigat si existien altres documents que parlessin de tot això i he trobat escrits que confirmen que tres persones d'Osona feien experiments sobre ones hertzianes al començament del segle xx: el pare Cazador des de Sant Julià, i des de Vic l'astrònom Pratdesaba i l'expert en electricitat Marià Riera.

Segons diu Francesc Farrés, a la revista *Vilatorta* núm. 9:

les tècniques radiofòniques de Cazador-Pratdesaba avançaven amb rapidesa, des dels receptors de galena passant pels de làmpares amb auriculars o bé amb altaveus de trompa externa en un principi o amagada dintre la caixa després.

Pratdesaba, en els seus escrits, comenta que el Pare Cazador a St. Julià tenia una emissora de xispa (acumulador elèctric i bobina de Ruhmkorff que feia passar el corrent provocant una descàrrega). També disposava d'un receptor Ducretet de 3 vàlvules regal dels amics vigatans.

Així doncs, entre St. Julià i Vic existia una veritable i prolífica càtedra radioelèctrica que rebia i estudiava dades de totes les estacions d'Europa.

Potser un dels dies més joiosos del pare Cazador va ser l'anada a Vic a Can Pratdesaba per escoltar, amb auriculars, una perfecta audició de l'òpera Romeo i Julieta que retransmetien des de Londres.

El Pare Cazador i en Pratdesaba a principi de segle anaren a Barcelona a veure el primer vaixell de la companyia Transatlàntica equipat de telegrafia sense fils. L'amistat i la col·laboració científica entre Cazador i Pratdesaba fou modèlica i constant durant més de 30 anys.

El meteoròleg

L'any 1897 el pare Cazador va fundar l'Observatori Meteorològic del Col·legi Granja de Vilatorra. Dues vegades cada dia, i després tres, prenia nota d'una vintena de dades.

Aquestes dades es telegrafiaven diàriament a l'Observatori Fabra i més endavant es radiaven pel servei meteorològic de Radio Barcelona. Gràcies a això, tot Catalunya sentia diàriament el nom de Sant Julià de Vilatorrada.

Al final de l'any feia imprimir un full de resum anual de màximes, mínimes i mitjanes que he fotocopiats perquè en pugueu veure el detall i la precisió. La majoria d'aquestes dades van sobreviure a l'incendi de l'any 1958 perquè no eren a la biblioteca, sinó a dalt, a l'observatori.

El pare Cazador era un apassionat de la meteorologia i estudiava tot el que hi estava relacionat. Amb paciència feia observacions cercològiques per trobar la relació entre les descàrregues elèctriques de l'atmosfera, que captava amb els seus aparells, i els temporals.

Se sap que durant tres anys, del 1907 al 1910, va apuntar, cada dues hores al dia, la intensitat i la variació de les descàrregues. Desconec si aquestes dades es conserven o si es van perdre en el famós incendi.

El va ajudar en la seva tasca el germà Bernat, de nom Bernat Maria Serra i Moret, fill de l'historiador vigatà Josep Serra i Campdelacreu i germà de l'escriptor i polític Manel Serra i Moret.

Una altra activitat meteorològica important va ser la seva participació en el treball del Dr. Fontserè, director del Servei Meteorològic, anomenat *L'anomalia tèrmica de la plana de Vic*, on s'estudia la inversió tèrmica de temperatures a la Plana. Junt amb altres observadors, el pare Cazador hi va col·laborar prenent dades tant al col·legi (588 m d'altitud) com a Puigsech (650 m) on anava caminant diàriament. Per arrodonir-ho, el germà Bernat anava, també cada dia, a Puiglagulla (700 m) per apuntar més dades. Entre tots van confirmar que, molts dies d'hivern, la temperatura a dalt de les muntanyes de la Plana és una mica més alta que a baix.

El pare Cazador va treballar al seu observatori fins a la seva mort, esdevinguda el 1956.

Per altra banda, el 30 d'agost de 1905 hi va haver un eclipsi total de Sol visible a molts llocs de Catalunya. Científics de tot el món van venir a fer observacions i van aprofitar per visitar l'observatori del pare Cazador, quedant meravellats de la feina que feia.

El jesuïta pare Ricard Cirera, director de l'observatori de l'Ebre, va fer un estudi a fons de l'eclipsi i va citar el pare Cazador d'aquesta manera:

Entre les observacions rebudes del lloc on l'eclipsi de Sol no fou total, cal destacar les del Pare Cazador O.S.F. del col·legi de Sant Julià. L'esmentat Pare posseeix, al col·legi, un observatori permanent que vàrem tenir el gust de visitar fa alguns anys podent apreciar la cura i dedicació amb què el Pare Cazador verifica les seves observacions. La corba feta amb dades actinomètriques que tenim a la vista, s'assembla molt a l'obtinguda al nostre observatori de l'Ebre. El termòmetre va baixar uns 4 °C a l'ombra, una mica més que a Tortosa, potser per estar situat en un punt més elevat. Les observacions estan molt ben presentades i podem estudiar-les i comparar-les amb les nostres. És per això que estem agraïts d'una manera especial al Pare Cazador.

L'educador

A part de totes les activitats que he esmentat, el pare Cazador era professor del col·legi d'orfes pobres. Les seves especialitats eren Matemàtiques, Ciències Naturals, Francès i Alemany.

He sentit a dir, pels seus exalumnes, que el pare Cazador no parava mai de fer innovacions a les classes. Per exemple, feia unes projeccions lluminoses per mostrar gràfics i fotografies (semblants a les diapositives) aprofitant la pràctica que tenia a fer fotos de núvols.

Va muntar, junt amb altres religiosos, un museu fabulós que era visitat per gent de tot Catalunya. En ell hi havia animals dissecats, llibres, fòssils, fotografies o monedes, entre d'altres. Aquest museu va ser destruït, quasi tot, en l'incendi que hem esmentat al començament.

L'agrònom

Tots els pagesos admiraven el pare Cazador perquè no va deixar mai d'experimentar per millorar l'agricultura a la comarca d'Osona. Tenia camps de conreu per fer proves amb fertilitzants i va trobar els més adequats per a cada cultiu.

Venien pagesos de tot arreu a demanar-li consell i va millorar molt la productivitat de gran quantitat de camps.

Va experimentar amb les patates deduint que la que millor s'adaptava a la comarca era la varietat anomenada de Burgos, i la majoria de pagesos la van començar a conrear.

Va introduir les gallines de la raça del Prat i va experimentar molt amb les incubadores pels pollets, canviant el carbó pel gas acetilè.

Referent als conills, va portar a la comarca la raça de Normandia i la va adaptar al nostre clima.

L'home i el sacerdot

Per damunt de tot, el pare Cazador era un religiós humil i senzill, que li agradava la feina d'ensenyar i investigar.

En els seus llargs recorreguts per Sant Julià, parlava amb tothom i coneixia totes les persones del poble. Cada dia anava a llegir el diari a una casa del poble anomenada Cal Carreter.

El pare Cazador no esperava mai cap agraïment. Per això, li va venir molt de nou l'homenatge que li van fer l'any 1949 amb motiu de les seves Noces d'Or Sacerdotals.

També, l'any 1947, el Servicio Meteorológico Nacional de Madrid li va donar una distinció d'agraïment que diu:

El Servicio Meteorológico Nacional, para dar una muestra senyalada de merecida distinción al reverendo Padre Manuel Cazador López SF al cumplirse el cincuenta aniversario de la fundación del observatorio meteorológico que bajo su dirección ha venido funcionando en el Colegio de Huerfanos Pobres de San Julián de Vilatorca, ha acordado ofrecer este Diploma a tan benemérito colaborador por su incansable constancia y por su asidua y escrupulosa fidelidad en los trabajos científicos.

Jo no sabia res més de la seva vida familiar fins que, casualment, l'any 1997 va arribar a les meves mans una revista que es publica a Fraga on hi surt un llarg article dedicat al pare Cazador. Allí hi trobo literalment:

El pare Cazador tindrà sempre el record dels seus familiars i de la terra que el va veure nàixer. En carta dirigida al seu nebot José Cazador Soler diu: «tengo el gusto de participarte que he recibido la grata visita de Joaquín y su amable esposa. Como no esperaba semejante presente quedé altamente impresionado al ver ante mi miembros de mi casa natal. Y lo que es más, tan bien apuestos, educados y bien vestidos que me hicieron ver la realidad de referencias que tenia de los cambios y progresos del pueblo desde la terminación de la guerra».

No he pogut saber si va tornar mai més al seu poble, Torrent de Cinca.

Sant Julià de Vilatorça reconeix la figura del pare Cazador

Per fi, l'11 de setembre de 1994, amb motiu del 120è aniversari del naixement del pare Cazador, Sant Julià va fer-li una festa:

- L'Ajuntament va editar i regalar a tot el poble el llibre de Maria Lluïsa Buixó *Del record que servo del Pare Manuel Cazador*.
- Es va inaugurar una exposició sobre material meteorològic i es va mostrar la seva obra.
- Es van fer una sèrie de parlaments al Col·legi del Roser amb diferents personalitats.
- Es va inaugurar un monument format per un rellotge de Sol a la cruïlla del passeig Verdaguer - carrer Pare Cazador, que és una rèplica d'un de molt original (esfèric) que hi ha al Col·legi del Roser.
- Es va dedicar una bona part de la revista *Vilatorça* núm. 9 a parlar de la seva figura i obra.

Per altra banda, el meteoròleg de Sant Julià Lluís Solanas ha restaurat tot el que ha pogut de l'observatori del pare Cazador. Ell, a més a més, té una pàgina web (meteovilatorca.cat) on, a part de les seves observacions, s'hi poden trobar referències i fotografies del pare Cazador.

Torrent de Cinca homenatja el pare Cazador

A partir de la revista de Fraga que he mencionat abans, l'Ajuntament de Torrent es va posar en contacte amb el de Sant Julià i, per les festes de Sant Antoni de l'any 1994 li van fer un homenatge i també van posar-hi un rellotge de sol esfèric, model «Pare Cazador».

Consideracions finals

El pare Cazador pertany al grup d'homes de ciència que no surten als llibres (encara que es pot trobar una ressenya d'ell a l'Enciclopèdia Catalana) però que en el seu moment van fer una feina molt interessant.

A la nostra comarca el podem posar al costat de Josep Pratdesaba i Portabella, astrònom vigatà fundador de l'Observatori Pratdesaba, i de mossèn Manel Serinanell i Mir, fundador de l'Agrupació Astronòmica d'Osona i gran admirador de l'obra de Pratdesaba i Cazador.

És molt important que aquestes persones no s'oblidin mai. Una comarca té els seus artistes, escriptors i poetes, dels quals se'n sol parlar força. Caldria, també, que es parlés dels científics que, encara que no fossin de primer nivell, ens han precedit a tots els que ens agrada la ciència.

Bibliografia

BLASCO, J. (1947), *Bodas de oro sacerdotales del reverendo Padre Manuel Cazador y López*, Sant Julià de Vilatorça, Agrupació d'Antics Alumnes del Col·legi de Sant Julià de Vilatorça.

AGUIRRE I SÁENZ DE TEJADA, J. M. *Cent anys d'escola. Del col·legi d'orfes al col·legi del Roser*, Sant Julià de Vilatorça, Agrupació d'Antics Alumnes del Col·legi de Sant Julià de Vilatorça.

BUIXÓ, M. L. *Del record que servo del Pare Manuel Cazador*, Sant Julià de Vilatorça, Ajuntament de Sant Julià de Vilatorça.

CIRERA, R. «Noticia del observatorio y de algunas observaciones del eclipse de 30 de Agosto de 1905», *Memorias del Observatorio del Ebro*, 1. *Fogaril i Calaixera*, 18 (revista de Fraga).

FONTSERÈ, E. «L'anomalia tèrmica de la plana de Vic», *Memòries del Servei Meteorològic de Catalunya*, vol. 1, 1. *Relleu*, 2, 3, 4, 38, 40, 42, 44, 45 (revista de Sant Julià de Vilatorça). *Vilatorça*, 9, 10 (revista de Sant Julià de Vilatorça).

SERINANELL, M. Conferència pronunciada amb motiu de l'homenatge al pare Cazador, 11 de setembre de 1994.

Fotografies del fons del Col·legi del Roser i de la web www.meteovilatorca.cat.